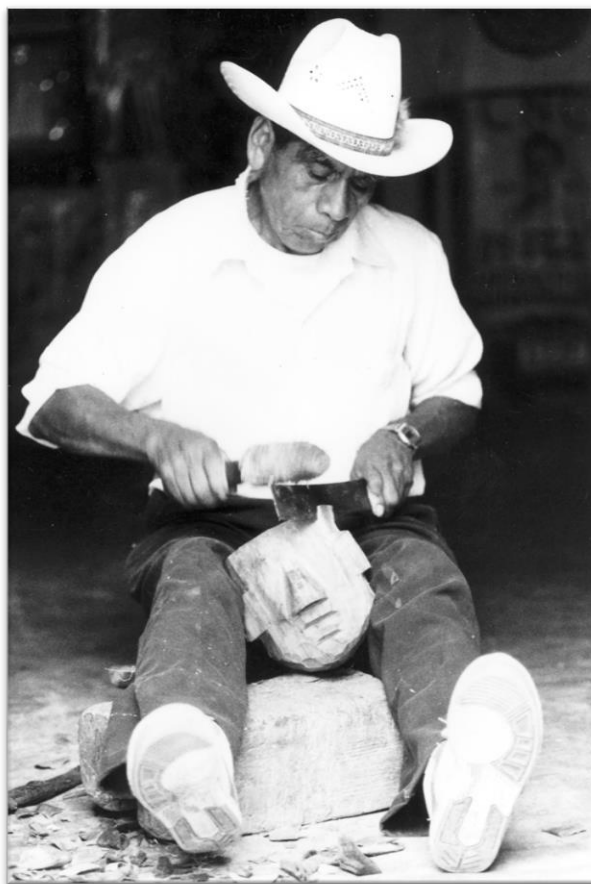

Kézdi-Nagy Géza

Maszkok és táncos rítusok a mexikói totonák indiánoknál

Mexikói terepmunkáim során 1985-től folyamatosan gyűjtöttem a Veracruz és Puebla állam területén élő totonákok által a maszkos-táncos rítusaikhoz, ünnepeikhez használt maszkokat és viseleteket. Az eddigi öt kutatóexpedíció során (a '90-es és 2000-es években) sikerült feltérképezni az itt élő paraszti, földműves kultúrát képviselő totonákok életmódját és kulturális jellegzetességeit a régészeti múlttól napjainkig.

Vallási rítusaik egyik leglátványosabb példái a **maszkos táncok**. Még a hódítás előtti korszakokból származik a „*Volador*” (totonákul „*Coggsne*”), mely fontos ünnepeik elmaradhatatlan része. Tulajdonképpen egyfajta „Naptánc”, áldozat a Napistennek (*Chichiní*). Mivel hivatalosan katolikus vallásúaknak tartják magukat, először a templomba vonulnak be, és érdekes, hogy már itt elkezdődik a rítus. Ez a tánc még a spanyolok bejövetele előtt vált rendszeres áldozati szertartássá, de ma a helyi védőszenttől (pl.: *San Andres*) és a katolikus szentektől is kérnek áldást táncukhoz a templomban, melyhez a ritmust síppal, kis dobbal és csörgővel adják.

A rítus látványosabb része akkor kezdődik, amikor felmászna az általában 25-30 méter magas volador oszlopra. Közismert, hogy az amerikai indiánok nem szédülnek és nincsen félelemérzetük nagy magasságokban. Ilyen veszélyes áldozatot azonban csak a totonákok (és szomszédaik: az otomik és nahuák) mutatnak be. Öt volador táncos mászik fel az oszlop tetejére. Fent egy négyzet alakú fakeret van odaerősítve, erre ülnek négyen, és a derekukra kötik a korábban már feltekert és az oszlophoz is odarögzített kötelet. Fent az oszlop csúcsán egymás után mind az öten eljáráják táncukat, majd pedig közülük négyen a négy égtáj felé a mélybe vetik magukat. Ötödik társuk ez idő alatt fönt az egyensúlyt tartva folyamatosan zenél. A „volador” repülőt jelent. A négy volador táncos fejjel lefelé körbe repül, folyamatosan közelítve lefelé a földhöz és közben csörgőjét rázza. Lassan körbe repülve egyre lejjebb érnek, végül átfordulva egymás után szállnak le és állnak lábra a földön. Ezt a rendkívül veszélyes mutatványt a totonákok közül sem csinálhatja bárki. Vannak falvak, melyekben a hagyományt őrző családok nevelnek és tanítanak erre ifjakat.

A kiválasztott családoknál apáról fiúra száll a volador tánc tudása és ismerete. Tisztán kell élniük a rítust megelőző időszakokban (asszonyt nem érinthetnek, alkoholt nem fogyaszthatnak), és áldozatot kell bemutatniuk isteneiknek. A volador oszlopokat

korábban fából állították, ma már öntöttvasból vagy acélból készítik. Az oszlop állításakor rendszerint egy lerészegített tyúkot áldoztak föl, torkát átvágták, és vérét az oszlop helyére folyatták. Ez a tyúk arra hivatott, hogy – mint a halál szimbóluma – megváltsa a táncosokat e veszélyes rítus során a végzetes zuhanástól.

A repülő táncosok a totonákok hite szerint hol madarakat – sas, kakas, bagoly, papagáj –, hol pedig a napot és annak sugarait személyesítik meg, de repülésük közben jelentik az égtájakat is, melyek felől az árvíz, a tűzvész, a szélvihar és az éhínség jöhet csapásként népükre. Táncuk és életveszélyes áldozatuk arra hivatott, hogy e fenyegető veszélyeket a Napisten segítségével távol tartsa a totonákoktól.